

Stappenplan om een ‘volksraadpleging’ op te zetten in jouw gemeente

Het is mogelijk om een volksraadpleging af te dwingen in jouw gemeente. De gemeenteraad kan, op eigen initiatief of op verzoek van de inwoners van de gemeente, beslissen om de inwoners te raadplegen over de aangelegenheden. Burgers kunnen dus via een handtekeningenactie een kwestie laten voorleggen aan de lokale bevolking. Het resultaat van deze raadpleging is een advies voor het gemeentebestuur. Dwingende referenda bestaan immers niet. Alle inwoners ouder dan 16, ook niet-Belgen, kunnen participeren. De gemeentelijke volksraadpleging vindt zijn grondslag in de Belgische Grondwet (art. 41) en het Vlaamse Gemeentedecreet (art. 205 e.v.)

Hoe ga je hierbij te werk?

1

Ga na of het onderwerp van je ‘voorstel’ verband houdt **aangelegenheden van gemeentelijk belang**. Als het gaat over zaken waarvoor de gemeente niet bevoegd is, zal het voorstel onontvankelijk verklaard worden. Wel is het zo dat de gemeente soms onrechtstreeks betrokken is bij sommige projecten; bvb. wanneer ze een alleen advies moet geven. **Persoonlijke aangelegenheden** en aangelegenheden betreffende de **rekeningen, de begrotingen, de gemeentebelastingen en retributies** kunnen evenmin het onderwerp zijn van een raadpleging.

2

Denk goed na over de **tijd en energie** die jij (en jouw medestanders) willen investeren. Misschien is een ander middel handiger en minder tijdsrovend om invloed te hebben op het beleid (bvb. ‘voorstellen van burgers’ in het Gemeentedecreet). Indien een volksraadpleging wel aangewezen en haalbaar lijkt, zal het waarschijnlijk nodig zijn om een **netwerk te organiseren**, het debat aan te zwengelen,...

3

Formuleer een **duidelijke en aanvaardbare vraagstelling**. Indien er twijfel is over de toelaatbaarheid van een vraag, kan een advies gevraagd worden aan de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen.

4

Vraag het formulier aan bij de gemeente. Het bestuur moet een **speciaal aanvraagformulier** ter beschikking stellen waarmee de initiatiefnemers handtekeningen kunnen verzamelen. Dat formulier vermeldt de naam van de gemeente, de tekst van artikel 196 van het Strafwetboek (over schrifftevalsing), de vraag of vragen van de raadpleging, de naam, voornamen, geboortedatum en woonplaats van de initiatiefnemers.

5

Het grootste werk is het **verzamen van voldoende handtekeningen**. Alle ondertekenaars vermelden hun naam, voornamen, geboortedatum en woonplaats op het formulier. Het initiatief dat uitgaat van de inwoners van de gemeente moet worden gesteund door ten minste:

- 20% van de inwoners in gemeenten met minder dan 15.000 inwoners;
- 3000 inwoners in gemeenten met minstens 15.000 inwoners en minder dan 30.000 inwoners;
- 10% van de inwoners in gemeenten met minstens 30.000 inwoners.

Wie mag tekenen? Al wie ingeschreven of vermeld is in het bevolkingsregister van de gemeente, de volle leeftijd van zestien jaar heeft bereikt en niet het voorwerp uitmaakt van een veroordeling of beslissing die voor een gemeenteraadskiezer de uitsluiting of schorsing van het kiesrecht meebrengt. Zorg voor **een veiligheidsmarge** wanneer je de handtekeningen indient. Indien er na controle geldige handtekening ontbreken, sta je terug bij af. Je hebt immers niet het recht om bijkomende steun te verzamelen. Dien dus méér handtekeningen in dan strikt noodzakelijk.

6

Schrijf **een gemotiveerde nota** waarin jouw opinie over de kwestie wordt verduidelijkt. Bij het verzoek horen naast deze gemotiveerde nota ook alle andere stukken die de gemeenteraad kunnen voorlichten. Deze nota is belangrijk omdat hij deel zal uitmaken van de informatiebrochure die het gemeentebestuur moet verspreiden in de aanloop naar de volksraadpleging

7

Dien je verzoek tot het houden van een raadpleging **via een aangetekende brief** in gericht aan het college van burgemeester en schepenen.

Na ontvangst van het verzoek onderzoekt het college van burgemeester en schepenen of het verzoek gesteund is door een voldoende aantal geldige handtekeningen. Dubbele handtekeningen, ongeldige handtekeningen (bvb. niet-inwoners van de gemeente, te weinig gegevens op formulier,...) worden geschrapt. Deze **controle** wordt beëindigd als het aantal geldige handtekeningen is bereikt. In dat geval **moet de gemeenteraad een volksraadpleging houden**.

*

In deze fase volgen een aantal stappen voor de lokale overheid:

- Controleren van de handtekeningen
- Agenderen op de eerstvolgende gemeenteraad
- Beslissen over de organisatie van de raadpleging
- Opmaak info-brochure
- Opmaak 'kiezers'-lijsten, aanduiden van kiesbureau's, oproeping;...

8

In de fase voor de volksraadpleging komt het er voor de initiatiefnemers achter de raadpleging op aan om **het debat levend te houden**, om burgers te motiveren **om deel te nemen** aan de raadpleging,... en natuurlijk om de burgers te **overtuigen** om een ja- of neen-stem uit te brengen.

Een zekere controle op de acties van de lokale overheid kan ook nuttig zijn.

9

Gaan stemmen bij de volksraadpleging is niet verplicht. Elke deelnemer heeft recht op één stem. De stemming is geheim. De volksraadpleging kan enkel op een zondag plaatsvinden van 8 tot 13 uur. De personen die zich voor 13 uur in het stemlokaal bevinden, worden nog tot de stemming toegelaten.

10

Opgelet: de stemmen worden pas geteld wanneer een voldoende groot aantal inwoners aan de raadpleging heeft deelgenomen:

- 20% van de inwoners in gemeenten met minder dan 15.000 inwoners;
- 3000 inwoners in gemeenten met minstens 15.000 inwoners en minder dan 30.000 inwoners;
- 10% van de inwoners in gemeenten met minstens 30.000 inwoners.

Om je verzoek extra kracht bij te zetten...

1

[1] verhoog je draagvlak door aanzienlijk meer handtekeningen te verzamelen dan strikt nodig. Of zoek steun bij andere mensen of groepen. Laat zien dat jouw voorstel breed gedragen is. Zo speel je **de macht van het getal** uit.

2

[2] betrek de (plaatselijke) pers bij het hele gebeuren. Ze kan je helpen de publieke opinie te beïnvloeden. Daarom is het ook van belang om een goede woordvoerder aan te duiden om het voorstel te presenteren. Zo benut je ook **de macht van het woord**.

3

[3] lever sterke argumenten voor je zaak en vermijd slogans. Politiek gaat over inhoud. Een goede onderbouw, accurate cijfers, recente onderzoeksgegevens zijn allemaal pluspunten om je geloofwaardigheid op te bouwen. Want **kennis is macht**.

4

[4] bouw je netwerk uit. Gelijk hebben is niet hetzelfde als gelijk krijgen. Spreek voldoende mensen en organisaties aan die je op een lijn kunt krijgen. Houd voeling met de verkozen politici. Dat is **de macht van tactiek en strategie**.

www.dewakkereburger.be